

CHIRIAȘUL SECUNDEI

Chiriașul secundeii

Apoi va scrie Marele Op. Complet, referențial, intangibil, unic. Mai ales Unic.

Admiră încă o clipă, îndelungă, mașinăria perfectă care îi va înlesni acea aventură a Cunoașterii Complete. Totul strălucea, parcă era o capsulă a timpului, dar asta-i din vreun film ceva, mai ales mecanismul teribil, unicat, un fel de *perpetuum mobile*, care îi va pune la dispoziție continuu, ca să le citească, să le savureze și adnoteze, noi și noi cărți, *toate* cărțile, zeci și sute și mii și milioane de pagini, dacă nu și mai multe... El nu va avea altceva de făcut decât să citească, să citească... În răstimpuri, își va nota cu sânguință idei, observații, gânduri, filiații, note fugare. Pentru Marele Op. Iar mașina își va continua la nesfârșire drumul, pe un traseu deja stabilit, care străbătea întinsa câmpie în volute și cercuri și grațioase unduiri, pentru a reveni la final, la ultima pagină, la ultimul rând citit adică, în punctul de plecare. Periplus închis, *opera finita*!

Îmbrățișă încă o dată câmpia, draga de ea. E timpul. Se urcă în mașinărie, închise carlinga, totul e ermetic, e gata, singur cu sine și cu cartea. Mai ales cu Cartea. Trase maneta. Mașinăria porni lin, dar el nu mai așteptă, luă prima carte și se cufundă în citit. Doar avea mii și milioane de pagini de străbătut, și *lui* îi fusese hărăzit să citească toată experiența asta de veacuri, ce de veacuri, de milenii, numită Literatură, cu „L” mare! Să parcurgă Marele Tot pentru a scrie apoi Marele Op. Și va trimite, astfel, pe acești umili și dragi chiriași ai secundeii, în eternitate. Prin Marele Op, desigur... Va face dreptate și celor aproape uitați. Unii cu vreo carte necăjită, alții cu o droaie de cărți, poate la fel de necăjite, care, oricum, își cer dreptul la neuitare. Cine ne dă dreptul să-i uităm? Fiindcă-s modești? Fiindcă-s... Visa la un moment dat să facă o antologie a poeziilor discreți... atât de discreți, încât erau veșnic umiliți în istoriile literare la „și alții”... De ce „și alții”? N-a făcut-o, dar o va înfăptui acum, parte integrantă din Marele Op...

Filă după filă, carte după carte, autor după autor. Până la ultima filă. Omagiile mele, bătrâne Borges, da’ n-am ce-ți face, consolează-te, căci te voi întrece, te-am întrecut. Voi consemna clipa noastră de

eternitate, zâmbi el, dar își aduse aminte că versul ăsta îl scrisese Ștefan Stătescu mai înainte... Voi face ca cenușa stinsă pe vechile altare s-o împrăștiu sămânță pe șesul viitorului, nădăduind culesul târziu... Ah, Arghezi, cu cenușa visărilor noastre cu tot!...

Carte după carte, autor după autor... Și Tzara, auzi: „cu unitatea de măsură Eternitatea, orice acțiune este zadarnică”. Și mai vine și Breton cu prostiile lui: „E inadmisibil că un om lasă vreo urmă prin trecerea sa pe pământ”. Vă înșelați, stimabililor, Marele meu Op va dăinui de-a pururea și-o zi, cum a zis Will, nesuferitul ăla de Will care se lăuda că a făcut lumea în șase zile, prea le știa el pe toate!... Căci mie, numai mie, mi s-a dat unica șansă de a câștiga, prin opera mea, marele pariu cu Eternitatea! Și voi duce astfel în eternitate și pe acești umili chiriași ai secundeii...

Autor după autor, deceniu după deceniu, secol după secol... Doamne, câți răstigniți ai scrisului, câți apostoli ai cernelii! Gata, că aduce a Sorescu. Sau a MRP. Nu, că ăsta-i cu „noi suntem ai țărânei netrebniți expulzați pe care-o sacră mână cu pene îi încălță”... Mai am puțin și voi sparge oul lui Nichita, Nichita Stănescu, celebrul, blestematul ou în care se lăsa clocit de-o idee, nezburlata lui aripă își va lua, în sfârșit, zborul... vă pup delicat, chiriași ai secundeii, căci, iată, sunt în sfârșit la ultima filă, mașinăria, minunata și credincioasa mea mașinărie încetinește, a ajuns din nou în Punctul Zero. Stop. Oh, frumoasa mea câmpie, ce frumoasă ești, ce dor mi-a fost de tine!...

Coborî în extaz. Rămase stană de piatră. De jur împrejur, dealuri, dealuri și munți de cărți. Publicate între timp, apărute în răstimp. „Singura unitate de măsură cu care nu te poți măsura este Eternitatea”, mai avu puterea să gândească, și simți primele raze ale soarelui de toamnă, reflectate în geamul bibliotecii sale din geamul de vizavi, care le reflecta și el dintr-un geam de la etajele de mai sus, mângâindu-i fața. Auzi glasul drăgăstos al soției strigându-i din ușă: „Vezi să nu uiți iar să-mi faci programarea la pedichiuristă”!

Din fereastra de la parter, de lângă scara blocului, vecinul Vasile, numai în maiou și izmene, îl salută, ca de fiecare dată, ironic: „Sal'tare, chiriaș al secundeii!...” Auzi, chiriaș al secundeii... mormăi îngândurat. Asta o auzise vecinul de prin cartier. I se dusesese buhul. Chiriaș al secundeii, sigur că da. Înnegrim sinonim, înnegrim mii de topuri de

file curate: unanim urmărim, unanim, un bust barem în posteritate... iarăși Romulus Vulpescu, ăl cu „în seara asta sunt poet prea mult”... Oare cum scria Philippide, cu mâna-i tremurândă (asta-i bună, auzi: „cu mâna-i tremurândă”... e clar că trebuie să trec din nou pe la doctor să-mi mărească doza de Xanax): „M-atârî de tine, Poezie, ca un copil de poala mumii”, sau: „Ajuns în preajma ultimului prag, mai ști-voi oare c-am trăit în Terra prin veacu-al”... Era pe roșu. Camionul îl izbi în plin. „Să nu uit de pedichiură”, îi mai trecu prin minte. Marele Op îl aștepta.

(Revista „Astra” nr. 35, octombrie 2009)

O NOTĂ OARECUM NECESARĂ. Pe la începutul toamnei lui 2009, directorul revistei brașovene de cultură ASTRA, scriitorul Doru Munteanu, m-a invitat ca, pe lângă pagina dedicată „Poemului comentat” de care mă ocupam de mai mult timp, să țin în revistă o rubrică permanentă, care să cuprindă aria tematică pe care mi-aș dori-o. Și, într-un timp convenabil, să-i propun câteva titluri pentru rubrica respectivă.

I-am prezentat mai multe variante de titluri, toate axate pe ideea că orice scriitor, mai mult sau mai puțin însemnat, lasă o creație, mai mult sau mai puțin modestă, care poate să dureze în timp. Și deci el nu trebuie uitat.

Am căzut de acord ca rubrica să se numească „Chiriașul secundeii”.

În numărul următor al revistei am publicat primul text, cu același nume, pe care-l reproduc aici – mai sus – și care dă și titlul volumului de față.

Printre cei doriți de mine ca viitori „Chiriași ai secundeii” (din întâmplare mi s-au păstrat notițele), erau Andrei Ciurunga, Constantin Nisipeanu, Mircea Popovici, Al Căprariu, Eta Boeriu, Ion Drăgănoiu, Alexandru Jebeleanu, Dinu Adam, Marcel Gafton, Aurel Dumitrașcu, Gheorghe Azap, Ion Budescu, Ștefan Stătescu...

După două luni, revista a fost desființată.

Toamna

Și scria chiriașul secundeii în răvașul său, parafrazându-l pe Topârceanu, că „*a ajuns din urmă viitorul*”. Că-i pare rău că n-a terminat poemul cenușii, cel început cândva, cândva. Că-i e dor măcar de-o toamnă. *Niciodată toamna...*, (ah, versurile argheziene, atât de obsedante...), căci ea niciodată *nu fu mai frumoasă/ Sufletului nostru bucuros de moarte./ Palid așternut e cerul cu mătăsă,/ Norilor copacii le urzesc brocarte*. Ar vrea să-și îngroape și el umbra în umbra plopilor. Dar plopul lui Crama foșnesc de-acum *undeva, departe-n lagune*, a pierzanie, cei ai lui Sadoveanu încadrează o fântână, o dragoste peste fire și-un omor. Și-atunci, neputând să găsească măcar plopul monumental ai lui Camilar, *ducând solemne facile spre-adânci eternități*, și-ar îngropa privirea în simfonia de aur arămit a munților, înveșmântați în toate maiestuoasele și tulburătoarele tomnatece culori.

Aș vrea să fiu din nou măcar în toamnă, scria el: toamna se întoarce Orion, corabia de lumini a lui Geo Bogza, legănându-se în eternitate. *Toamna roșie adoarme în aur vechi* (oare al cui o fi versul? uitase). Ai senzația, poate o singură dată în viață (scria, citându-l pe Arghezi), că *undeva un ornic bate în ceață rar/ atât de rar că timpul trecu pe lângă oră*. Via lui Ion Pillat *tot mai miroase a tămâios și coarnă/ Mustos a piersici coapte și crud a foi de nuc... Cu galben și cu roșu își coase codrul ia./ Prin foi lumina zboară ca viespi de chihlimbar*, iar pădurea arde-n toamnă cu flăcări vegetale. *Amurgul cade*, își amintea chiriașul în continuare de Pillat, *toamna și ornicul se-ntoarce*. Viața își răstoarnă nisipul vremii. Totul se-ntuneacă, se-nchide. Și, scria el, nu pot să-l uit pe Arghezi: *E pardosită lumea cu lumină/ Ca o biserică de fum și de rășină/ Și oamenii, de ceruri beți./ Se leagănă-n stihare de profeți*. Ești furios pe chiriașul secundeii: de unde atâta reverie de prost gust, atâta deșănțată melancolie? Dar când spui „sunt furios”, gândul te duce fără să vrei către Labiș: *Toamna începe să-și țearcă/ Foile galbene-n suflute./ Pale neliniști în pomi de mătăsă*. Și către Rilke: *E vremea, Doamne. Vara a fost lungă./ Aruncă-ți umbra peste cadranele solare/ Și vânturile pe câmpii le-alungă...* Și fiindcă Rilke te obsedează, rememorezi într-o semiconștientă odihnitoare: *Cad*

*frunzele, cad de departe, parcă/ s-ar veșteji în ceruri grădini îndepărtate/
Cu gesturi de negare cad mereu,/ și cade-n nopți adânci Pământul greu/ de
lângă stele în singurătate.// Noi toți cădem. Mâna de colo cade/ și altele,
și toate, rând pe rând./ Dar este Unul care ține-n mână/ căderea asta,
nesfârșit de blând. Of, Doamne, gândești, subjugat fiind fără să-ți dai
seama, de răvașul chiriașului: Cenușa visărilor noastre/ Se cerne grămezi
peste noi. (dar asta scris-a Arghezi!!).*

Toamna nu e anotimp, ci veșnică și obsedantă prezență, mai scria el. Mai ales pentru poeți. Îți mai amintești de Verlaine?: *Al toamnei cânt,/ Viori de vânt/ Îl plâng topite,/ Lovindu-mi lin/ Sufletul plin/ De corzi rănite.// Decolorat/ Și sugrumat/ Când ora bate,/ Plângând ascult/ La vremi de mult/ Îndepărtate.// Și-n vânt mă las/ În răul pas/ Care mă poartă/ Din loc în loc,/ Același joc/ De frunză moartă. Și atunci te întorci la Arghezi: Poate că este ceasul, de vreme ce coboară/ Din arbori toată frunza ce-a fost și strălucit/ Să ne privim trecutul în față, liniștit,/ Când urma lui de umbră începe să ne doară.*

Ne naștem cu toamna în inimă și suflet, suntem fiii incontestabili ai ei. Acum, sau mereu, stelele își fac cuib în ochii ostenitului, iar *cel singur va fi singur vreme lungă.* (tot Rilke) *Și, când frunza va îngălbeni,/ Când pentru fizici nu se știe ce noi surprize vor veni (Bacovia), atunci, ea, frunza, se desprinde și încearcă în spirala-i ce coboară/ Să-nvăluie-n rotitul ei cuprins/ Rotatul pom ce-a fost odinioară* (Nu mai știe ale cui sunt versurile). Toamna este, zice, romantică, realistă, simbolistă, expresionistă, avangardistă, modernistă, optzecistă, etern obsesivă, tulburătoare antecameră a iernii. E anotimpul când *oamenii-s mai singuri mișcându-se-ntre ei, căci le-a pus pe fețe toamna un vinețiu polei/ și se crispează răsul puțin câte puțin.* (Labiș). Puținul nostru răs... Răsul pe care îl plângem, căci *e toamnă și se coace/ pelinul în boabe de struguri/și-n gușe de viperi veninul* (Blaga). Și nu-l uita pe Saint-John Perse: *De atâta vreme de când mergeam în Apus, ce știam noi de lucrurile pieritoare?... Până în ceasul înserării cu steaua mireasă... De ce-i atâta toamnă în dalii, tufănici, crizanteme* (Baconsky) *și-n lume? De ce se aude mereu același zbor scurt și zadarnic de găște peste pajiști reci* (Blaga)? *Poeții sunt frații oboșiți ai cerului de jos și-ai fumului căzut în vatră* (Blaga), veșnici ambasadori ai toamnei aurii, arămii, golașe și inevitabile, acum, când,

cum scria crucificatul Ioan Alexandru, *se crapă de Duminică în Univers. Avem de ales? Cine vrea să plângă, cine să jelească/ Vie să asculte-ndemnul nențeles/ Și cu ochii-n facla plopilor cerească/ Să-și îngroape umbra-n umbra lor în șes.*

Suntem făcuți mai mult din toamnă. Parcă așa a spus cineva. A, nu: *suntem făcuți mai mult din noapte*. Philippide. Dar ce importanță mai are?

Asta-i e scrisa poetului. El încă de la naștere se instalează în toamnă.

DE LA PORTRET LA PERSONAJUL LITERAR

SECVENȚE DIN „ÎNCEPUTURILE” PERSONAJULUI LITERAR

PORTRET

1. În artele plastice desemnează reprezentarea unei persoane ca subiect al operei (poate fi zugrăvită figura întreagă, bustul sau numai capul).
2. În literatură este un procedeu frecvent mai ales în genul epic și constă în relevarea trăsăturilor specifice unui personaj, în scopul individualizării și al obiectivării lui.

PERSONAJ

Personajele unei opere literare sau dramatice sunt oamenii, transfigurați artistic, care sunt implicați în acțiunea relatată: uneori, metaforic, personajul poate fi considerat și un obiect. Prin caracterul ei fundamental uman, opera literară, ca și teatrul, a cunoscut de-a lungul veacurilor mai multe accepții și interpretări date personajului, reflectând procesul de adâncire a cunoașterii psihologiei omului.

(din *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei, 1976)